

PRZEWODNIK PO DZIAŁANIU

ROLNICTWO EKOLOGICZNE

PROW 2014-2020

Wydanie
II

Krajowa Sieć
Obszarów Wiejskich

Program
Rozwoju
Obszarów
Wiejskich
na lata 2014-2020

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”.

Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich
na lata 2014-2020 - Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach pomocy technicznej
Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.

Publikacja opracowana przez Departament Płatności Bezpośrednich Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

PRZEWODNIK PO DZIAŁANIU

ROLNICTWO EKOLOGICZNE

PROW 2014-2020

Warszawa, 2017 r.

Tytuł:
PRZEWODNIK PO DZIAŁANIU
ROLNICTWO EKOLOGICZNE
PROW 2014-2020

Zdjęcie na okładce:
MRiRW

Autorzy zdjęć:
CDR Radom, B. Chara, E. Dryjańska, MRiRW, A. Kucharska, H. Szałda

Niniejsza broszura ma charakter wyłącznie informacyjny.
Treść broszury nie może być podstawą do jakichkolwiek roszczeń prawnych.
Informacje zawarte w broszurze są zgodne ze stanem prawnym
obowiązującym na dzień złożenia broszury do druku.
Mogą one ulec zmianie w wyniku nowelizacji przepisów prawa.

Copyright © by Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Warszawa 2017

Całość ani poszczególne części tego opracowania nie mogą być reprodukowane
w jakikolwiek sposób i rozpowszechniane bez uprzedniej zgody Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Wydanie II

Spis treści

Wstęp	4
Czym jest rolnictwo ekologiczne?.....	5
Wsparcie rolnictwa ekologicznego	6
Podstawowe dokumenty i akty prawne dotyczące działania Rolnictwo ekologiczne	6
Kto może przystąpić do działania?	7
Jakie są zasadnicze warunki przystąpienia do działania Rolnictwo ekologiczne?	7
Za co rolnik może otrzymać płatność w ramach działania Rolnictwo ekologiczne i jakie są stawki płatności?	8
Czym jest zobowiązanie ekologiczne?.....	9
Jakie są główne wymogi działania?.....	11
Kto pomoże rolnikowi przygotować się do realizacji działania?	11
Czym jest plan działalności ekologicznej?	12
Czym jest rejestr działalności ekologicznej?	12
Wnioski o płatność ekologiczną	13
Płatności ekologiczne - czym jest degresywność płatności?	13
Jaki jest system kontroli?	14
Związek z zazielenieniem	14
Podjęte zobowiązania trzeba realizować... ..	15
Zobowiązanie ekologiczne na gruntach ornych	16
1. Zasady ogólne	16
2. Warunki uzyskania płatności ekologicznej w ramach zobowiązania ekologicznego na gruntach ornych	17
3. Wymogi	18
4. Sposób deklaracji	20
Zobowiązanie ekologiczne w sadach	21
1. Zasady ogólne	21
2. Warunki uzyskania płatności ekologicznej w ramach zobowiązania ekologicznego w sadach	22
3. Wymogi	22
4. Sposób deklaracji	24
Zobowiązanie ekologiczne na trwałych użytkach zielonych.....	25
1. Zasady ogólne	25
2. Warunki uzyskania płatności ekologicznej w ramach zobowiązania ekologicznego na trwałych użytkach zielonych	25
3. Wymogi	26
4. Sposób deklaracji	26
Lista upoważnionych jednostek certyfikujących w rolnictwie ekologicznym	27
Przydatne adresy internetowe	28

Wstęp

Rolnictwo jest bardzo ważną dziedziną gospodarki, gdyż dostarcza społeczeństwu niezbędnych każdemu produktów żywnościowych. Produkcja rolna - teraz i w przyszłości - zależy wprost od zasobów i stanu środowiska oraz klimatu, a jednocześnie wpływa na środowisko. Wspólna Polityka Rolna Unii Europejskiej dostrzega i uwzględnia powiązania pomiędzy konkurencyjnością sektora rolnego a szeroko rozumianymi uwarunkowaniami środowiskowymi. Wyrazem tego jest m.in. promowanie rolnictwa ekologicznego.

Rolnictwo ekologiczne to tradycyjne, przyjazne dla środowiska metody produkcji. Jest to sposób gospodarowania, polegający przede wszystkim na zaprzestaniu stosowania w procesie wytwarzania żywności środków chemii rolnej i weterynaryjnej. Jego rozwój oznacza dla wszystkich obywateli korzyści wynikające z ochrony gleb, wód, zachowania różnorodności biologicznej i krajobrazu.

Dlatego właśnie należy wspierać tych rolników, którzy decydują się na mniej wydajną, pracochłonną produkcję i wytwarzają specyficzne produkty, a jednocześnie działają na rzecz jakości środowiska.

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 oferuje, w ramach działania Rolnictwo ekologiczne, płatności na rzecz rolników prowadzących certyfikowaną produkcję ekologiczną lub też dopiero przedstawiających swoją produkcję na metody ekologiczne. Płatności ekologiczne, które rolnik może otrzymać w ramach tego działania, pomagają zrekompensować dochód utracony ze względu na mniejszą wydajność i wyższe koszty związane z produkcją ekologiczną.

Mamy nadzieję, że oferowane wsparcie oraz rosnące zainteresowanie konsumentów produktem ekologicznym na rynku, staną się dla Państwa impulsem do podjęcia produkcji ekologicznej lub dalszego jej rozwoju.

W niniejszym wydaniu broszury (opracowanym w październiku 2017 r.) przedstawiono szczegółowe zasady wsparcia w ramach działania Rolnictwo ekologiczne PROW 2014–2020, uwzględniając aktualny stan prawny, w tym rozwiązania, które zaczną obowiązywać od kampanii 2018 r.

Należy pamiętać, że broszura ma jedynie charakter informacyjno-promocyjny, a podstawą realizacji działania Rolnictwo ekologiczne są przepisy prawne w tym zakresie.

Warzywa ekologiczne - fot. MRiRW

Czym jest rolnictwo ekologiczne?

Rolnictwo ekologiczne to prowadzenie produkcji rolniczej w sposób łączący: najkorzystniejsze dla środowiska praktyki, wysoki stopień różnorodności biologicznej, ochronę zasobów naturalnych, stosowanie wysokich standardów dotyczących dobrostanu zwierząt. Oferuje ono konsumentom wyroby wytwarzane przy użyciu substancji naturalnych i naturalnych procesów.

Rolnictwo ekologiczne pełni podwójną funkcję społeczną: z jednej strony dostarcza towarów na rynek kształtowany przez popyt na produkty ekologiczne, a z drugiej strony jest działaniem w interesie publicznym, ponieważ przyczynia się do ochrony środowiska, dobrostanu zwierząt i rozwoju obszarów wiejskich.

Zasady systemu rolnictwa ekologicznego są ustanowione na poziomie przepisów unijnych. Określono w nich m.in. jakimi metodami wytwarzany może być produkt ekologiczny oraz jak ten produkt powinien być oznaczony, aby zapewnić jego rozpoznawalność. Zgodnie z obowiązującymi przepisami tylko produkty certyfikowane (tj. objęte systemem rolnictwa ekologicznego) mogą być sprzedawane jako ekologiczne.

Grunty, na których będzie prowadzona produkcja ekologiczna muszą przejść okres przestawiania (konwersji), który trwa do 3 lat.

Europejskie logo żywności ekologicznej

Sprawne przeprowadzenie procesu przestawiania gospodarstwa na ekologiczny system produkcji wymaga wiedzy i dobrego zaplanowania. Trzeba odpowiedzieć sobie na liczne pytania. Jaki rodzaj produkcji wybrać? Jak i gdzie sprzedać produkty wytworzone w gospodarstwie? Decyzja o wyborze kierunku rozwoju musi uwzględniać elementy otoczenia, w którym funkcjonuje gospodarstwo, takie jak: warunki klimatyczne, glebowe, wielkość i położenie gospodarstwa, posiadane zabudowania gospodarcze, zaplecze socjalne oraz wiedzę gospodarza i współpracowników. Warto nawiązać kontakt z innymi rolnikami ekologicznymi, jak również z organizacjami związanymi z tym systemem produkcji w celu wymiany doświadczeń, rozważenia wspólnej działalności, pomocy czy to w sprzedaży produktu, czy też znalezienia firmy

przetwórczej i organizacji rynku zbytu. Na podstawie tych działań pojawia się możliwość realizacji celu, jakim jest przestawienie gospodarstwa.

Przestawianie na ekologiczny system gospodarowania najlepiej rozpocząć od przygotowania nawozów i zaplanowania płodozmianu. Układając płodozmian, obok właściwości stanowiska i możliwości wykorzystania uprawianych roślin, należy uwzględnić wymagania stawiane przez rolnictwo ekologiczne, tj.: zaopatrzenie roślin następczych w azot, ograniczanie zachwaszczenia, oraz zapobieganie nasileniu występowania szkodników i chorób roślin uprawnych. Dobrze ułożony płodozmian ma zasadnicze znaczenie dla zwiększenia poziomu materii organicznej w glebie i aktywności biologicznej gleby, a wysiew w poplonie roślin bobowatych lub innych roślin, użyźniających glebę po wcześniej zbieranych uprawach, wzmacnia opisywane właściwości płodozmianu.

Istotnym zagadnieniem w przestawianiu gospodarstwa rolnego na metody ekologiczne jest regulacja zachwaszczenia upraw. Wprowadzenie wielostronnego płodozmianu, a także wykonanie zabiegów mechanicznych w terminach uwzględniających fazę rozwojową roślin uprawnych i chwastów wpływa na ograniczenie zachwaszczenia upraw. W gospodarstwie ekologicznym szczególnie ważna jest prawidłowa uprawa gleby z zastosowaniem odpowiednich maszyn i narzędzi.

Żeby zmniejszyć ryzyko związane ze zmianą sposobu zarządzania oraz aby mieć obiektywny przegląd sytuacji w gospodarstwie, niezbędne jest opracowanie planu przestawiania gospodarstwa na rolnictwo ekologiczne. O pomoc w jego opracowaniu można zwrócić się do ośrodków doradztwa rolniczego, jak również do stowarzyszeń rolników ekologicznych.

Wsparcie rolnictwa ekologicznego

System rolnictwa ekologicznego istnieje niezależnie od płatności ekologicznych, jednakże wsparcie finansowe uzyskiwane w ramach działania Rolnictwo ekologiczne może w dużym stopniu wspomóc prowadzenie gospodarstwa metodami ekologicznymi. Płatności ekologiczne mają zatem charakter pomocniczy wobec czynników rynkowych, takich jak rozwój popytu na produkty ekologiczne. Większość rolników ekologicznych korzysta z tego typu wsparcia finansowego.

Działanie Rolnictwo ekologiczne PROW 2014–2020 jest w dużej mierze kontynuacją wsparcia oferowanego dla gospodarstw ekologicznych od momentu wejścia Polski do Unii Europejskiej w ramach Programu rolnośrodowiskowego wdrażanego w ramach PROW 2004–2006, a następnie PROW 2007–2013.

Pakiet 2. Rolnictwo ekologiczne Programu rolnośrodowiskowego PROW 2007–2013 realizowało w sumie ok. 31 tys. rolników na powierzchni ok. 693 tys. ha. Płatności na ich rzecz wyniosły 2,4 mld zł.

Wsparcie dla rolników ekologicznych przyznawane jest na okres 5 lat. Dlatego część beneficjentów PROW 2007–2013 kontynuuje realizację zobowiązań i otrzymuje płatności z budżetu nowego programu. Płatności na rzecz tych rolników będą realizowane do 2018 r.

Budżet działania Rolnictwo ekologiczne PROW 2014–2020 wynosi ok. 700 mln euro. Przewiduje się, że pomoc w ramach PROW 2014–2020 obejmie w sumie (wraz z arealem gospodarstw ekologicznych kontynuujących zobowiązania) ok. 540 tys. ha upraw ekologicznych.

Uprawa ekologiczna - fot. CDR Radom

Podstawowe dokumenty i akty prawne dotyczące działania Rolnictwo ekologiczne

Ogólne zasady wdrażania działania Rolnictwo ekologiczne określone są w prawodawstwie Unii Europejskiej, a na poziomie krajowym określono szczegółowe warunki jego realizacji. Są one zawarte w polskim Programie

Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020, ustawie o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie działania Rolnictwo ekologiczne (tzw. rozporządzeniu ekologicznym).

Poniżej zamieszczono adresy stron internetowych, na których znajdują się wybrane przepisy stanowiące podstawę realizacji działania Rolnictwo ekologiczne:

1. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014–2020 (PROW 2014–2020):
<http://www.minrol.gov.pl/Wsparcie-rolnictwa/Program-Rozwoju-Obszarow-Wiejskich-2014-2020>
2. Ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (Dz. U. z 2017 r. poz. 562 z późn. zm.):
<http://dziennikustaw.gov.pl>
3. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 13 marca 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Rolnictwo ekologiczne” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (Dz. U. z 2015 r. poz. 370 i poz. 983, z 2016 r. poz. 343, poz. 610 i poz. 1270, z 2017 r. poz. 807 i poz. 1775):
<http://www.minrol.gov.pl/Wsparcie-rolnictwa/Program-Rozwoju-Obszarow-Wiejskich-2014-2020/Instrumenty-wsparcia-PROW-2014-2020/Dzialanie-Rolnictwo-Ekologiczne/Legislacja>
oraz <http://dziennikustaw.gov.pl>
4. Rozporządzenie Rady nr 834/2007 z dnia 28 czerwca 2007 r. w sprawie produkcji ekologicznej i znakowania produktów ekologicznych (Dz. Urz. L 189 z 20.07.2007 r., z późn. zm.):
<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?qid=1473683182455&uri=CELEX:02007R0834-20130701>

Kto może przystąpić do działania?

Ze wsparcia finansowego w ramach działania Rolnictwo ekologiczne może skorzystać rolnik będący osobą fizyczną lub prawną lub grupa takich rolników. Ponadto wymagane jest, aby był to rolnik „aktywny zawodowo”.

Pojęcie rolnika „aktywnego zawodowo” określają przepisy dotyczące systemu wsparcia bezpośredniego (tj. płatności bezpośrednich). Za rolnika nieaktywnego zawodowo uznaje się podmiot, który wykonuje działalność polegającą na administrowaniu portami lotniczymi, wodociągami, stałymi terenami sportowymi i rekreacyjnymi, świadczeniu usług przewozu kolejowego czy usług w zakresie obrotu nieruchomościami i jednocześnie kwota otrzymanej przez niego płatności przekracza 5 000 euro, chyba że wykaże, że działalność rolnicza jest głównym kierunkiem jego działalności lub nie ma charakteru marginalnego lub płatności bezpośrednie stanowią co najmniej 5% całkowitych przychodów z działalności pozarolniczej.

Jakie są zasadnicze warunki przystąpienia do działania Rolnictwo ekologiczne?

Rolnik może przystąpić do działania Rolnictwo ekologiczne, jeżeli:

- posiada na terytorium Polski gospodarstwo rolne o powierzchni użytków rolnych nie mniejszej niż 1 ha,
- ma numer identyfikacyjny producenta nadany przez ARiMR w trybie przepisów o krajowym systemie ewidencji producentów, ewidencji gospodarstw rolnych oraz ewidencji wniosków o przyznanie płatności,
- jednostka certyfikująca potwierdziła, że prowadzi on produkcję rolniczą w sposób ekologiczny lub też jest w trakcie konwersji, tj. przedstawiania produkcji na metody ekologiczne.

Minimalna powierzchnia działki, do której przyznawana jest płatność ekologiczna to 0,1 ha. Brak jest górnego limitu powierzchni.

Dodatkowo, w przypadku upraw rolniczych, zielarskich, jagodowych, sadowniczych i warzywnych, rolnik musi wykazać w dokumentach prowadzonych zgodnie z przepisami o rolnictwie ekologicznym przeznaczenie części zbiorów do sprzedaży, przetwórstwa lub do przekazania do innych gospodarstw (nie dotyczy nowonasadzonych plantacji jagodowych i sadowniczych w pierwszych latach od ich nasadzenia).

Natomiast, w przypadku ubiegania się o płatności do upraw paszowych lub do trwałych użytków zielonych, należy posiadać zwierzęta gospodarskie, które korzystać będą z wyprodukowanych pasz. Z punktu widzenia celu środowiskowego, jaki realizuje działanie Rolnictwo ekologiczne bardzo ważne jest, aby gospodarstwa ekologiczne prowadziły produkcję wielokierunkową ze zrównoważonym udziałem produkcji roślinnej i zwierzęcej. Płatności ekologiczne do upraw z przeznaczeniem na paszę dla zwierząt pośrednio wspierają produkcję zwierzęcą w gospodarstwach ekologicznych i wpływają na jej rozwój.

Jeżeli rolnik sam nie posiada 1 ha użytków rolnych lub chciałby otrzymywać płatność do upraw paszowych lub trwałych użytków zielonych, a nie posiada zwierząt - może realizować działanie Rolnictwo ekologiczne razem z innym rolnikiem lub rolnikami realizującymi to działanie, z którymi wspólnie spełni te warunki. Ponadto, w przypadku upraw paszowych, nawet jeśli rolnik posiada własne zwierzęta ale w liczbie niewystarczającej do otrzymania płatności ekologicznej do powierzchni wszystkich upraw paszowych – może on uwzględnić również zwierzęta innego rolnika realizującego działanie.

Należy pamiętać, że rolnik składając pierwszy wniosek o płatność w ramach danego zobowiązania ekologicznego podejmuje tzw. zobowiązanie 5-letnie, w trakcie którego musi spełniać wymogi rozporządzenia ekologicznego. Płatności są dokonywane co roku, na wniosek rolnika. Przerwanie 5-letniego zobowiązania, na gruntach będących nadal w posiadaniu rolnika, wiąże się z obowiązkiem zwrotu pobranych środków.

Płatność ekologiczna jest przyznawana do danego gruntu tylko w ramach jednego zobowiązania ekologicznego tzn. nie można na jednej działce rolnej realizować kilku zobowiązań ekologicznych.

Nie można również ubiegać się o płatność do tego samego gruntu z tytułu realizacji zobowiązania ekologicznego i jednocześnie - zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego PROW 2014–2020.

Na przykład - jeśli rolnik ma łąkę i dostaje do niej płatności w związku z ochroną siedlisk lęgowych ptaków (w ramach Działania rolno-środowiskowo-klimatycznego) - nie może zgłosić tej łąki do płatności ekologicznej.

Jeżeli w danym gospodarstwie realizowane jest zobowiązanie rolnośrodowiskowe PROW 2007–2013 nie można do czasu jego zakończenia podjąć nowego zobowiązania (nawet na innych działkach).

Za co rolnik może otrzymać płatność w ramach działania Rolnictwo ekologiczne i jakie są stawki płatności?

Zgodnie z przepisami Unii Europejskiej, płatność ekologiczna może być przyznawana do powierzchni upraw ekologicznych.

W Polsce, w ramach działania Rolnictwo ekologiczne rolnik może podjąć zobowiązania w zakresie:

1. Upraw na gruntach ornych: rolniczych, warzywnych, zielarskich, paszowych i jagodowych,
2. Upraw sadowniczych,
3. Trwałych użytków zielonych.

Działanie Rolnictwo ekologiczne realizowane jest w ramach pakietów/wariantów, z których każdy dostępny jest w opcji: „w okresie konwersji” i „po okresie konwersji”. Dla każdego z pakietów/wariantów określona została roczna stawka płatności do jednostki powierzchni, tj. do 1 ha.

Dla każdego z pakietów/wariantów ustalono listę roślin które mogą być uprawiane w ramach powyższych zobowiązań.

WYSOKOŚĆ STAWEK PŁATNOŚCI EKOLOGICZNEJ

Pakiet	Wariant	Stawka płatności (zł/ha)
Pakiet 1. Uprawy rolnicze w okresie konwersji		966
Pakiet 2. Uprawy warzywne w okresie konwersji		1 557
Pakiet 3. Uprawy zielarskie w okresie konwersji		1 325
Pakiet 4. Uprawy sadownicze w okresie konwersji	4.1.1. Podstawowe uprawy sadownicze w okresie konwersji	1 882
	4.1.2. Uprawy jagodowe w okresie konwersji	
	4.2. Ekstensywne uprawy sadownicze w okresie konwersji	790
Pakiet 5. Uprawy paszowe na gruntach ornych w okresie konwersji		787
Pakiet 6. Trwałe użytki zielone w okresie konwersji		428
Pakiet 7. Uprawy rolnicze po okresie konwersji		792
Pakiet 8. Uprawy warzywne po okresie konwersji		1 310
Pakiet 9. Uprawy zielarskie po okresie konwersji		1 325
Pakiet 10. Uprawy sadownicze po okresie konwersji	10.1.1. Podstawowe uprawy sadownicze po okresie konwersji	1 501
	10.1.2. Uprawy jagodowe po okresie konwersji	
	10.2. Ekstensywne uprawy sadownicze po okresie konwersji	660
Pakiet 11. Uprawy paszowe na gruntach ornych po okresie konwersji		559
Pakiet 12. Trwałe użytki zielone po okresie konwersji		428

Czym jest zobowiązanie ekologiczne?

Zobowiązanie ekologiczne polega na prowadzeniu przez rolnika produkcji ekologicznej na gruntach rolnych, zgodnie z zasadami rolnictwa ekologicznego oraz warunkami i wymogami działania Rolnictwo ekologiczne przez okres 5 lat.

Rolnik może realizować trzy rodzaje zobowiązań ekologicznych:

- zobowiązanie ekologiczne na gruntach ornych (pakiety w okresie konwersji i po okresie konwersji: Uprawy rolnicze (1. i 7.), Uprawy warzywne (2. i 8.), Uprawy zielarskie (3. i 9.), Uprawy jagodowe (warianty 4.1.2 i 10.1.2), Uprawy paszowe na gruntach ornych (5. i 11.)),
- zobowiązanie ekologiczne w sadach (warianty w okresie konwersji i po okresie konwersji: Uprawy sadownicze (4.1.1 i 4.2. oraz 10.1.1. i 10.2.)),
- zobowiązanie ekologiczne na trwałych użytkach zielonych (pakiety w okresie konwersji i po okresie konwersji: Trwałe użytki zielone (6. i 12.)).

Od 2018 r. rolnik będzie mógł, nie tylko jak dotychczas, realizować trzy różnego rodzaju zobowiązania ekologiczne, ale także kilka zobowiązań takiego samego rodzaju np. dwa zobowiązania w sadach i trzy zobowiązania na gruntach ornych. Ważne jest jednak to, że zobowiązania takiego samego rodzaju np. dwa zobowiązania

w sadach nie mogą być podjęte w tym samym roku. Zobowiązania takiego samego rodzaju rozpoczęte w tym samym roku rolnik może realizować jedynie wówczas kiedy przejmie takie zobowiązanie od innego rolnika.

Niezależnie od tego, kiedy rolnik rozpocznie pierwsze zobowiązanie ekologiczne, może w każdym następnym roku – rozpocząć nowe zobowiązanie ekologiczne – takiego samego rodzaju jak już realizowane lub innego rodzaju.

Możliwość realizacji zobowiązań ekologicznych takiego samego rodzaju dotyczy również rolników, którzy rozpoczęli realizację działania Rolnictwo ekologiczne przed 2018 r.

Ważne jest, że obszar danego zobowiązania ekologicznego jest niezmienny podczas całego okresu trwania tego zobowiązania. Oznacza to, że rolnik nie może ani zmniejszyć, ani zwiększyć powierzchni gruntów, na których realizuje konkretne zobowiązanie ekologiczne, ani też realizować go w innym miejscu.

W przypadku realizacji zobowiązania na gruntach ornych, rolnik może z roku na rok zmieniać pakiety i uprawiane rośliny – np. na działce, gdzie w roku poprzednim uprawiał warzywa (pakiet 8.) zasiać zboże (pakiet 7.) lub w miejscu gdzie uprawiał kukurydzę na kiszonkę (pakiet 11.) wprowadzić uprawę ziół (pakiet 9.). Zasada ta nie dotyczy upraw dwuletnich, w przypadku których zmiana jest dopuszczalna po upływie dwóch lat uprawy takich roślin.

Każde ze zobowiązań ekologicznych podejmowane jest przez rolnika na okres 5 lat. Początkiem zobowiązania jest dzień 15 marca roku, w którym rolnik składa pierwszy wniosek o przyznanie płatności ekologicznej w ramach danego zobowiązania, a końcem - 14 marca piątego roku tego zobowiązania.

Oznacza to, że rolnik w swoim gospodarstwie może realizować zobowiązania ekologiczne, także takiego samego rodzaju, które zakończą się w różnych latach.

Rolnik realizuje każde zobowiązanie ekologiczne, w tym też takiego samego rodzaju, jako niezależne zobowiązania – dla każdego z tych zobowiązań oddzielnie spełnione muszą być warunki i wymogi działania.

W przypadku gdy całość lub część gruntów objętych zobowiązaniem ekologicznym lub całe gospodarstwo rolne jest przekazywane innemu rolnikowi w okresie trwania tego zobowiązania, to rolnik, któremu zostały przekazane grunty (lub całe gospodarstwo rolne) może przejąć zobowiązanie realizowane przez poprzedniego rolnika i kontynuować je do końca 5-letniego okresu zobowiązania. Zmiana osoby realizującej dane zobowiązanie ekologiczne dokonywana jest poprzez złożenie do ARiMR w określonym czasie i trybie odpowiednich dokumentów.

Uprawa warzyw w gospodarstwie ekologicznym - fot. CDR Radom

Jakie są główne wymogi działania?

Każdy rolnik chcący otrzymywać płatności ekologiczne zobowiązany jest do spełniania następujących wymogów wspólnych dla całego działania:

- musi posiadać tzw. plan działalności ekologicznej,
- musi prowadzić rejestr działalności ekologicznej,
- nie może przekształcać występujących w gospodarstwie trwałych użytków zielonych,
- musi zachowywać w swoim gospodarstwie elementy krajobrazu rolniczego nieużytkowane rolniczo, które stanowią ostoje przyrody.

Ponadto, musi przestrzegać innych wymogów określonych dla poszczególnych pakietów. Ich opis znajdują Państwo w dalszej części broszury. Nieprzestrzeganie wymogów powoduje zastosowanie sankcji, czyli zmniejszenie przysługującej płatności ekologicznej.

Uprawa warzyw w gospodarstwie ekologicznym - fot. CDR Radom

Kto pomoże rolnikowi przygotować się do realizacji działania?

W przygotowaniu się do działania Rolnictwo ekologiczne pomagają doradcy rolnośrodowiskowi. Są to wyspecjalizowani pracownicy ośrodków doradztwa rolniczego, izb rolniczych oraz doradcy prywatni. Rolą tych doradców jest m.in. pomoc w sporządzeniu planu działalności ekologicznej.

Lista uprawnionych doradców rolnośrodowiskowych znajduje się na stronie internetowej Centrum Doradztwa Rolniczego.

Czym jest plan działalności ekologicznej?

Aby przystąpić do działania Rolnictwo ekologiczne rolnik musi opracować, przy udziale doradcy rolnośrodowiskowego, plan działalności ekologicznej. Plan obejmuje cały okres zobowiązania ekologicznego, czyli 5 lat. Musi on zostać opracowany najpóźniej 25 dni przed upływem terminu składania wniosków o płatności bezpośrednie, tj. zazwyczaj do dnia 9 czerwca roku, w którym rolnik rozpoczyna realizację zobowiązania ekologicznego.

Plan działalności ekologicznej zawiera opis gospodarstwa i określa, jakie pakiety (warianty) działania Rolnictwo ekologiczne rolnik będzie realizował oraz jak zaplanował on swoją produkcję. W planie wpisuje się np. informacje dotyczące płodozmianu, sposobu wypasu zwierząt i przeznaczenia zbioru. Formularz elektroniczny planu działalności ekologicznej jest dostępny na stronie internetowej ARiMR.

W przypadku podjęcia kolejnego zobowiązania ekologicznego należy dokonać zmiany/aktualizacji posiadanego już planu. Dopuszczalne jest także posiadanie kilku planów działalności (oddzielnie dla każdego zobowiązania ekologicznego).

Czym jest rejestr działalności ekologicznej?

Rejestr działalności ekologicznej to dziennik, w którym rolnik zapisuje, jakie zabiegi agrotechniczne wykonuje na poszczególnych działkach rolnych zadeklarowanych do płatności ekologicznej. Rolnik zapisuje w nim również rodzaj i ilość zastosowanych nawozów i środków ochrony roślin. Określa też miejsce i termin wypasu zwierząt. Rejestr jest prowadzony podczas trwania całego zobowiązania ekologicznego.

Rolnik, na potrzeby działania Rolnictwo ekologiczne może prowadzić rejestr na formularzu udostępnionym przez ARiMR lub też wykorzystać rejestr działalności ekologicznej prowadzony na potrzeby jednostek certyfikujących.

Uprawy ekologiczne - fot. CDR Radom

Wnioski o płatność ekologiczną

Rolnik składa wnioski o płatność ekologiczną corocznie w okresie realizacji zobowiązania, tj. przez 5 kolejnych lat, co do zasady w terminie od dnia 15 marca do dnia 15 maja. Można też złożyć wniosek o płatność za dany rok po dniu 15 maja, ale nie później niż 25 dni kalendarzowych od tego dnia - wtedy jednak przysługująca płatność ekologiczna pomniejszona zostanie o 1% za każdy dzień roboczy opóźnienia.

Wniosek składa się w biurze powiatowym ARiMR odpowiednim do miejsca zamieszkania lub siedziby rolnika. Pomoc jest przyznawana decyzją administracyjną właściwego kierownika biura powiatowego ARiMR. W przypadku, gdy rolnik będzie miał zastrzeżenia do tej decyzji, może skorzystać z drogi odwoławczej, o której powinien zostać pouczony w decyzji.

Płatności ekologiczne – czym jest degresywność płatności?

Płatność ekologiczna przyznawana jest do powierzchni upraw zgłoszonych we wniosku o przyznanie płatności ekologicznej, z zastosowaniem stawek płatności określonych dla każdego pakietu (wariantu).

W ramach działania Rolnictwo ekologiczne obowiązuje tzw. degresywność płatności. Mechanizm ten stosowany jest w przypadku większych powierzchni deklarowanych do płatności, tj. powyżej 50 ha. Polega on na stopniowym, tzn. wraz ze wzrostem wielkości zadeklarowanej powierzchni – zmniejszeniu przysługującej płatności ekologicznej.

Do wyliczenia całkowitej płatności ekologicznej uwzględnia się łączną powierzchnię gruntów w gospodarstwie zgłoszoną w ramach wszystkich pakietów w ramach działania. Pełne stawki płatności są wypłacane do 50 ha powierzchni objętej działaniem Rolnictwo ekologiczne. Jeśli gospodarstwo realizuje to działanie na powierzchni większej niż 50 ha, ale mniejszej niż 100 ha - pomoc do pierwszych 50 ha powierzchni objętej działaniem Rolnictwo ekologiczne wypłaca się wg stawki 100%, a do pozostałej powierzchni wg stawki obniżonej do 75%. Jeśli natomiast gospodarstwo realizuje działanie na powierzchni większej niż 100 ha - pomoc do pierwszych 50 ha powierzchni objętej działaniem Rolnictwo ekologiczne wypłaca się wg stawki 100%, natomiast pomoc do kolejnych 50 ha powierzchni objętej działaniem Rolnictwo ekologiczne wypłaca się wg stawki 75%, a pomoc do pozostałej powierzchni (tj. ponad 100 ha) wypłaca się wg stawki obniżonej do 60%.

Jeżeli w gospodarstwie realizowane są różne pakiety lub warianty, to przy wyliczaniu całkowitej płatności ekologicznej uwzględnia się proporcjonalny udział powierzchni każdego z pakietów lub wariantów w łącznej powierzchni gruntów, na których realizowane są zobowiązania ekologiczne.

Zastosowanie degresywności płatności uzasadnione jest występowaniem tzw. efektu skali. Polega on na tym, iż ze względu na inną strukturę kosztów, lepszą organizację produkcji i usprzętowanie - koszty jednostkowe produkcji w gospodarstwach wielkotowarowych są niższe niż w gospodarstwach o mniejszej skali produkcji.

Uprawa ekologiczna - fot. E. Dryjańska

Jaki jest system kontroli?

W Polsce, na podstawie przepisów ustawy o rolnictwie ekologicznym, kontrolą i certyfikacją systemu produkcji zajmuje się obecnie 11, upoważnionych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi i posiadających akredytację Polskiego Centrum Akredytacji, jednostek certyfikujących. Nadzór nad nimi pełni Główny Inspektor Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych.

Lista jednostek certyfikujących znajduje się na końcu opracowania.

Producent rolny zamierzający przestawić swoje gospodarstwo na rolnictwo ekologiczne zgłasza je do jednej z upoważnionych jednostek certyfikujących poprzez wypełnienie formularza udostępnionego na stronie internetowej Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych. Od tego momentu poddaje się systemowi kontroli ustanowionemu dla rolnictwa ekologicznego i jest corocznie kontrolowany przez inspektorów jednostki certyfikującej. Kontrole gospodarstw ekologicznych może też prowadzić Inspekcja Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych. Od momentu rejestracji, gospodarstwo objęte jest okresem przedstawiania na ekologiczną metodę gospodarowania zgodnie z przepisami o rolnictwie ekologicznym.

Jednostki certyfikujące kontrolują każdego roku wszystkie gospodarstwa korzystające z płatności ekologicznych. Kontrola potwierdza zgodność prowadzonej produkcji z przepisami dotyczącymi rolnictwa ekologicznego, zarówno w okresie konwersji, jak i po okresie konwersji. Na tej podstawie gospodarstwa są umieszczane w wykazie producentów ekologicznych. Tylko takie gospodarstwa mogą uzyskać wsparcie w ramach działania Rolnictwo ekologiczne.

Rolnik musi zapłacić za kontrolę jednostki certyfikującej, jednak w ramach działania Rolnictwo ekologiczne przysługuje mu zwrot tych kosztów. Maksymalna wysokość zwrotu jest uzależniona od powierzchni gospodarstwa i wynosi od 900 do 1 500 zł na gospodarstwo rocznie, jednak nie może być wyższa niż 20% otrzymanej w danym roku płatności ekologicznej.

Jeżeli rolnik nie korzysta ze zwrotu kosztów kontroli w ramach działania Rolnictwo ekologiczne, to ma inne możliwości uzyskania wsparcia na ten cel. W PROW 2014–2020 realizowane jest poddziałanie 3.1. Wsparcie na przystępowanie do systemów jakości, które pozwala na wsparcie nowych uczestników systemów jakości, w tym – rolników ekologicznych. Pomoc oferowana w ramach tego działania uwzględnia m.in. koszty wynikające z prowadzenia kontroli w gospodarstwie. Wsparcie o podobnym zakresie możliwe było także do otrzymania w ramach działania 132 „Uczestnictwo rolników w systemach jakości żywności”, wdrażanego w ramach PROW 2007–2013, w ramach którego rolnicy ekologiczni, którzy są beneficjentami tego działania, nadal otrzymują środki przeznaczone na pokrycie kosztów kontroli, w okresie 5 lat objęcia wsparciem. Nie jest dozwolone równoległe korzystanie z dwóch źródeł pomocy na sfinansowanie kosztów kontroli gospodarstwa.

Rolnik realizujący działanie Rolnictwo ekologiczne podlega kontroli ARiMR jako podmiotu odpowiedzialnego za wdrażanie tego działania. Wszyscy rolnicy realizujący to działanie podlegają corocznej kontroli administracyjnej 100% wniosków złożonych przez rolników. Natomiast kontrola na miejscu, czyli wizytacja w gospodarstwie i na gruntach rolnika dotyczy 5% gospodarstw realizujących to działanie. Z każdej kontroli na miejscu sporządzany jest raport. Rolnik otrzymuje kopię tego raportu, a jeśli nie zgadza się z jego ustaleniami, powinien na piśmie zgłosić swoje umotywowane zastrzeżenia. Może to zrobić bezpośrednio po zakończeniu czynności kontrolnych lub w ciągu 14 dni od otrzymania kopii raportu.

Związek z zazielenieniem

Obecny system płatności bezpośrednich przewiduje płatność za realizację obowiązkowych praktyk rolniczych korzystnych dla klimatu i środowiska (tzw. zazielenienie). Płatność tę w sposób automatyczny otrzymują rolnicy prowadzący produkcję rolniczą zgodnie z zasadami rolnictwa ekologicznego - ma to zastosowanie jedynie do tej części obszaru gospodarstwa rolnego, na której jest prowadzona produkcja ekologiczna. Oznacza to, że na pozostałej części gospodarstwa rolnik objęty jest obowiązkiem spełniania praktyk zazielenienia - w zależności od ilości gruntów ornych w tej pozostałej części gospodarstwa oraz udziału trwałych użytków zielonych rolnik zobowiązany jest do spełniania jednej, dwóch lub trzech praktyk zazielenienia. Jednakże rolnik może zrezygnować z automatycznego zwolnienia go z obowiązku przestrzegania wymogów zazielenienia. Wówczas zobowiązany jest do spełniania zazielenienia w całym gospodarstwie.

Uprawa warzyw w gospodarstwie ekologicznym - fot. CDR Radom

Podjęte zobowiązania trzeba realizować...

Działanie Rolnictwo ekologiczne jest działaniem wieloletnim - rolnik podejmuje zobowiązanie do prowadzenia określonej produkcji ekologicznej na zadeklarowanej powierzchni i przestrzegania warunków i wymogów przez okres 5 lat. Naruszenie zobowiązania wiąże się z sankcjami finansowymi.

W przypadku stwierdzenia, że rolnik nie spełnia któregokolwiek z warunków przyznania płatności - cała płatność ekologiczna za dany rok, w odniesieniu do gruntu, na którym nie został spełniony ten warunek, nie przysługuje i rolnik zobowiązany jest zwrócić otrzymane w tym zakresie płatności ekologiczne.

W przypadku niespełnienia wymogów działania stosuje się proporcjonalny system zmniejszeń płatności. Jest on uzależniony od procentowego udziału powierzchni, na której wystąpiło uchybienie w stosunku do powierzchni obszaru, na którym powinny być przestrzegane wymogi w ramach danego pakietu, z zastosowaniem współczynników dotkliwości danego uchybienia i współczynników trwałości tego uchybienia. Sankcje finansowe w zależności od dotkliwości, trwałości oraz skali danego uchybienia wynoszą od kilku do 100% należnej płatności ekologicznej.

Jeżeli w danym roku zostanie stwierdzone, że rolnik nie realizuje wymogów działania zgodnie z przepisami rozporządzenia ekologicznego to sankcje finansowe z tytułu danego uchybienia dotyczą zarówno roku, w którym je stwierdzono, jak i wszystkich wcześniejszych lat realizacji danego zobowiązania. Zgodnie bowiem z przepisami Unii Europejskiej, w ramach działania Rolnictwo ekologiczne zastosowanie mają tzw. sankcje wsteczne. Uchybienia w ramach zobowiązań ekologicznych skutkują zatem nie tylko utratą określonej części płatności w danym roku, ale także koniecznością zwrotu odpowiedniej kwoty środków, które rolnik otrzymał w latach poprzednich.

Sankcji wstecznych nie stosuje się jednak, jeśli niedopełnienie warunków, zobowiązań lub wymogów nastąpiło wskutek działania siły wyższej albo wyjątkowych okoliczności, a rolnik zgłosił ten fakt do ARiMR w odpowiednim terminie.

Ponadto, brane jest pod uwagę, czy rolnik nie wywiązał się z któregoś z wymogów jednorazowo, czy też po raz kolejny. Jeżeli rolnik po raz kolejny nie wywiązał się z danego wymogu - w takim przypadku nastąpi dodatkowe (obok obniżenia płatności ekologicznych w danym roku i sankcji wstecznych) obniżenie płatności ekologicznej ze względu na tzw. powtarzalność uchybień. Kwota sankcji związanych z powtarzalnością uchybień stanowi iloczyn 7% kwoty, którą rolnik otrzymałby, gdyby to uchybienie nie wystąpiło oraz liczby lat, w których wcześniej stwierdzono podobne niezgodności.

Zobowiązanie ekologiczne na gruntach ornych

1. Zasady ogólne

Jednym ze zobowiązań, jakie może podjąć rolnik chcący realizować działanie Rolnictwo ekologiczne jest zobowiązanie ekologiczne na gruntach ornych.

W ramach zobowiązania na gruntach ornych rolnik, spełniając odpowiednie warunki, o których mowa poniżej, prowadzi w określony sposób na gruntach ornych różnego rodzaju uprawy (pogrupowane w pakiety/warianty), które zgłasza do płatności. Mogą to być zarówno uprawy rolnicze, warzywa, zioła lub uprawy jagodowe. Płatnością ekologiczną objęte mogą być również uprawy z przeznaczeniem na paszę dla zwierząt. Gatunki roślin objęte płatnością ekologiczną w ramach poszczególnych pakietów/wariantów zostały wskazane w rozporządzeniu ekologicznym.

W grupie roślin uprawianych z przeznaczeniem na paszę dla zwierząt ujęto gatunki roślin najczęściej stosowane w żywieniu zwierząt. Gatunki roślin, uprawiane co do zasady z przeznaczeniem do spożycia przez ludzi w sposób bezpośredni lub po przetworzeniu, znajdują się na liście roślin, do których przyznawana jest płatność w ramach upraw rolniczych. Wśród tych gatunków znajdują się również takie gatunki roślin, które mogą być również przeznaczone do żywienia zwierząt.

Należy pamiętać, że wielkość (obszar) i miejsce zobowiązania ekologicznego, są niezmiennie przez okres 5 lat zobowiązania. Oznacza to, że jeśli powierzchnia gruntów przy rozpoczęciu danego zobowiązania wynosi np. 20 ha, to każdego roku, aż do zakończenia tego 5-letniego zobowiązania ma ona wynosić 20 ha i obejmować w każdym roku te same działki rolne.

Produkcja ekologiczna polega na stosowaniu takich metod uprawy roślin, które przyczyniają się do utrzymania lub zwiększania ilości materii organicznej gleby, zwiększania jej stabilności i różnorodności biologicznej oraz zapobiegania zagęszczaniu lub erozji gleby. Żyzność i aktywność biologiczna gleby jest utrzymywana i zwiększana, m.in. przez stosowanie wieloletniego płodozmianu. Stosowanie płodozmianu, obok właściwego doboru gatunków i odmian roślin, odpowiednich technik uprawy i zabiegów agrotechnicznych oraz ochrony naturalnych wrogów szkodników, ma na celu zapobieganie szkodom w uprawach rolniczych wyrządzanym przez szkodniki, choroby i chwasty.

Mozaikowata struktura upraw - fot. H. Szałda

Dlatego też, w ramach zobowiązania ekologicznego na gruntach ornych (tj. w ramach pakietów obejmujących uprawy rolnicze, paszowe, zielarskie, warzywne i jagodowe), rolnik może na danej działce rolnej zmieniać w kolejnych latach uprawiane rośliny w ramach poszczególnych pakietów i między pakietami, np. uprawy rolnicze na warzywa, czy zioła, itd. oraz zmieniać ich miejsce uprawy w ramach obszaru objętego tym zobowiązaniem. W przypadku uprawy rośliny dwuletniej zmiana uprawianej rośliny lub miejsca tej uprawy jest możliwa dopiero po upływie dwóch lat uprawy tej rośliny.

Od 2017 r. do wykazu gatunków roślin, które można uprawiać w ramach zobowiązania ekologicznego na gruntach ornych (obejmującego do tej pory truskawki, poziomki i maliny w ramach wariantu Uprawy jagodowe (4.1.2. i 10.1.2.)) zostały przeniesione niektóre gatunki krzewów owocowych, tj. agrest (porzeczka agrest), borówka wysoka i średnia, jeżyna i porzeczka. Rośliny te zostały przeniesione do wariantu Uprawy jagodowe z wariantu Podstawowe uprawy sadownicze (4.1.1. i 10.1.1.). Tym samym, od 2017 r., w przypadku uprawy ww. roślin również można zmieniać gatunek rośliny uprawianej na danej działce na inne rośliny uprawiane w ramach tego zobowiązania (a więc rośliny w ramach pakietów: uprawy rolnicze, warzywne, zielarskie i paszowe oraz wariantu uprawy jagodowe) oraz miejsce jej uprawy.

Potrzeba wprowadzenia zmiany przynależności ww. roślin wynikała z trudności w utrzymaniu zdrowotności ww. krzewów owocowych uprawianych w systemie ekologicznym.

Stoisko z produktami ekologicznymi - fot. MRiRW

2. Warunki uzyskania płatności ekologicznej w ramach zobowiązania ekologicznego na gruntach ornych

Aby otrzymać płatność ekologiczną za prowadzenie upraw rolniczych, warzywnych, zielarskich lub jagodowych, rolnik musi co roku wytwarzać odpowiednie certyfikowane produkty rolnictwa ekologicznego (w przypadku rośliny dwuletniej – w drugim roku uprawy). Warunek ten nie dotyczy nowonasadzonych plantacji jagodowych w pierwszych, określonych przez przepisy rozporządzenia ekologicznego, latach po ich nasadzeniu.

Natomiast w przypadku upraw paszowych wymagane jest posiadanie zwierząt, gdyż uznaje się, że wyprodukowane rośliny będą stanowiły paszę przeznaczoną do ich żywienia. **Od 2018 r.** zmieniają się zasady przyznawania płatności ekologicznej do upraw paszowych – będzie ona przyznawana do takiej powierzchni gruntów na jaką „wystarczy” rolnikowi zwierząt: bydła, danieli, gęsi, indyków, jeleni, kaczek, koni, owiec, kóz, królików, kur, perlic lub świń utrzymywanych w gospodarstwie w określonym w rozporządzeniu ekologicznym okresie referencyjnym. Powierzchnię, do jakiej przysługuje płatność ekologiczna w ramach pakietów paszowych ustala się jako iloraz liczby zwierząt utrzymywanych przez rolnika, przeliczonych na DJP (duże jednostki przeliczeniowe), zgodnie z przepisami rozporządzenia ekologicznego (stan średniookresowy) i współczynnika 0,3.

Do wyliczenia liczby posiadanych zwierząt brane będą pod uwagę bydło, owce, kozy i konie utrzymywane w gospodarstwie od dnia 15 marca do dnia 30 września roku, w którym złożony został wniosek o płatność

ekologiczną oraz świnie utrzymywane w gospodarstwie od dnia 16 października roku poprzedzającego rok złożenia wniosku o przyznanie płatności ekologicznej do dnia 15 października w roku złożenia wniosku o przyznanie tej płatności. Natomiast, w przypadku innych niż ww. gatunki – obowiązuje przy wyliczeniach stan średniookresowy zwierząt w okresie od kontroli przeprowadzonej przez jednostkę certyfikującą w roku poprzedzającym złożenie wniosku o przyznanie płatności ekologicznej do kontroli przeprowadzonej w roku złożenia takiego wniosku.

W przypadku, gdy do części gruntów zadeklarowanych w pierwszym wniosku o przyznanie płatności ekologicznej, nie została przyznana rolnikowi płatność ze względu na to, że do tej powierzchni "nie wystarczyło" zwierząt, grunty te są również objęte zobowiązaniem ekologicznym, ale niepłatnym. Dzięki temu, do tych powierzchni w kolejnych latach będzie mogła być przyznana płatność ekologiczna.

Jeżeli rolnik nie posiada wystarczającej liczby zwierząt aby otrzymać płatność ekologiczną do wszystkich gruntów z uprawami paszowymi – do przyznania tej płatności ARiMR może uwzględnić zwierzęta innego rolnika realizującego działanie Rolnictwo ekologiczne. W takim przypadku, wraz z wnioskiem o płatność ekologiczną rolnik musi złożyć do ARiMR odpowiednie dokumenty.

Płatność ekologiczną w ramach upraw paszowych bez spełniania warunku posiadania zwierząt oraz w ramach upraw rolniczych - bez spełnienia warunku wytworzenia produktu można otrzymać również w przypadku przeznaczenia w danym roku danej uprawy na tzw. zielony nawóz.

Od 2017 r. możliwe jest także otrzymanie płatności ekologicznej do nowonasadzonych upraw jagodowych, a nie tylko jak dotychczas tylko do tych owocujących. Uprawy takie muszą jednak spełniać określone wymogi jakościowe sadzonek. Wymogi te omówiono w części dotyczącej upraw sadowniczych.

Wsparcie objęta jest ekologiczna uprawa facelii błękitnej - fot. CDR Radom

3. Wymogi

Poza wymogami ogólnymi, obowiązującymi dla każdego typu zobowiązania ekologicznego (wskazanymi w części ogólnej broszury), rolnik w ramach zobowiązania na gruntach ornych zobowiązany jest przeznaczyć odpowiednio co najmniej 30% zbioru z upraw rolniczych, warzywnych, zielarskich i jagodowych do przetwórstwa, sprzedaży lub do przekazania do innych gospodarstw.

W przypadku upraw paszowych na gruntach ornych wymagane jest, aby zbiór był przeznaczony do żywienia zwierząt, sprzedaży lub przekazania dla innych gospodarstw.

Ekologiczna uprawa truskawek - fot. A. Kucharska

Przeznaczenie zbioru roślin jest weryfikowane na podstawie dokumentacji, tj. odpowiednich rejestrów prowadzonych w gospodarstwie zgodnie z przepisami o rolnictwie ekologicznym (tj. m.in.: rejestru ekologicznej produkcji roślinnej – rejestru zbiorów (produkcji), ewidencji towarowej – rejestru składowania produktów ekologicznych/z okresu konwersji, rejestru odbiorców/nabywców produktów wprowadzonych na rynek). Te dokumenty są weryfikowane podczas kontroli na miejscu przez ARiMR i jednostki certyfikujące.

Płatność ekologiczną do gruntów ornych można uzyskać także do działek, na których w celu wzbogacenia gleby w materię organiczną uprawiane są rośliny na zielony nawóz.

Na zielony nawóz w danym roku wykorzystane mogą być rośliny:

- bobowate drobnonasienne, trawy lub ich mieszanki (pakiet 5. i 11.),
- bobowate grubonasienne lub gorczyca biała (pakiet 1. i 7.).

Na zielony nawóz w drugim roku uprawy wykorzystane mogą być też rośliny wieloletnie, tj. rośliny wieloletnie bobowate drobnonasienne, wieloletnie trawy lub ich mieszanki (pakiet 5. i 11.). Wtedy jednak w pierwszym roku ich uprawy należy dokonać koszenia i zebrać skoszoną biomasę.

Przy uprawie roślin na zielony nawóz nie jest wymagane spełnienie warunku wytworzenia produktu (pakiet 1. i 7.) lub posiadania zwierząt (pakiet 5. i 11.) ani wymogu dotyczącego odpowiedniego przeznaczenia zbioru.

Należy jednak pamiętać, że w ciągu całego 5-letniego zobowiązania ekologicznego, na danej działce rolnej, na nawóz zielony rośliny mogą być wykorzystane tylko raz, tzn. rośliny bobowate drobnonasienne, trawy lub ich mieszanki (pakiet 5. i 11.) i rośliny bobowate grubonasienne lub gorczyca biała (pakiet 1. i 7.) muszą zostać wykorzystane na nawóz zielony w danym roku, natomiast wieloletnie bobowate drobnonasienne, wieloletnie trawy lub ich mieszanki (pakiet 5. i 11.) – w pierwszym roku muszą być skoszone, a wykorzystane na nawóz zielony w drugim roku.

Równie istotne jest to, że powierzchnia uprawy roślin na zielony nawóz w danym roku nie może być większa niż 25% wszystkich gruntów objętych zobowiązaniem ekologicznym na gruntach ornych.

4. Sposób deklaracji

Rolnik, ubiegając się o płatność ekologiczną do gruntów ornych, we wniosku deklaruje działki rolne i wskazuje realizowane na tych działkach pakiety/warianty, bez określania gatunków uprawianych roślin.

Jednak, w przypadku uprawy:

- roślin na materiał siewny,
- roślin przeznaczonych na zielony nawóz,
- roślin dwuletnich,
- konopi włóknistych,
- upraw jagodowych,
- mieszanek wieloletnich traw albo mieszanek wieloletnich traw z bobowatymi drobnonasiennymi, konieczne jest wskazanie we wniosku tych upraw.

Możliwość deklarowania we wniosku jedynie realizowanego pakietu/wariantu, bez wskazywania konkretnej rośliny, pozwala na zgłaszanie do płatności ekologicznej działek, na których prowadzona jest uprawa współrzędna (uprawa dwóch lub więcej gatunków roślin w sąsiadujących rzędach). Jest to także rozwiązanie, dzięki któremu można zgłosić do płatności kilka sąsiadujących ze sobą małych pól, niespełniających pojedynczo warunku minimalnej powierzchni działki rolnej (tj. 0,1 ha), gdy na każdym z nich uprawiana jest inna roślina uwzględniona w danym pakiecie/warancie.

W przypadku upraw jagodowych, we wniosku o przyznanie płatności należy wskazać konkretny gatunek, a jeśli poszczególne gatunki tych roślin zajmują powierzchnie mniejsze niż 0,1 ha – rolnik deklaruje tzw. uprawę wielogatunkową. Należy jednak pamiętać, że gatunki roślin uprawianych w ramach pakietu/wariantu na poszczególnych działkach rolnych wskazuje się w planie działalności ekologicznej.

Rolnik, który realizuje w danym roku dwa (lub więcej) odrębne zobowiązania na gruntach ornych, we wniosku o przyznanie płatności wskazuje wszystkie działki każdego ze zobowiązań na gruntach ornych. Natomiast informacja o okresie trwania poszczególnych zobowiązań zawarta jest w planie działalności ekologicznej.

Wsparcie objęta jest ekologiczna uprawa zbóż - fot. B. Chara

Zobowiązanie ekologiczne w sadach

1. Zasady ogólne

Działanie Rolnictwo ekologiczne wspiera rolników prowadzących ekologiczną produkcję sadowniczą.

W ramach zobowiązania ekologicznego w sadach rolnik, spełniając odpowiednie warunki, o których mowa poniżej, prowadzi ekologiczną uprawę drzew lub krzewów owocowych i corocznie w okresie 5 lat otrzymuje płatności stosownie do realizowanego wariantu. Pomoc może być przyznana do sadów w okresie konwersji (pakiet 4.), jak i po konwersji (pakiet 10.). W obu ww. pakietach zobowiązania sadowniczego wyróżniono uprawy podstawowe (np. jabłonie, grusze, śliwy, wiśnie) i ekstensywne (np. aronia, róża dzika). Pełna lista gatunków roślin, jakie mogą być uprawiane w ramach upraw sadowniczych zawarta jest w rozporządzeniu ekologicznym.

Należy pamiętać, że wielkość obszaru objętego zobowiązaniem ekologicznym oraz miejsce jego realizacji jest niezmiennie przez okres 5 lat zobowiązania. W przypadku produkcji sadowniczej uprawiane są rośliny wieloletnie - drzewa i krzewy. Dlatego też w ramach zobowiązania ekologicznego w sadach, w odróżnieniu od zobowiązania realizowanego na gruntach ornych, rolnik nie może na danej działce rolnej zmieniać w kolejnych latach uprawianych roślin. Oznacza to, że jeżeli rozpoczyna zobowiązanie uprawiając na danej działce np. jabłonie, powinien tak zaplanować produkcję, żeby utrzymać uprawę tych jabłoni na danym gruncie przez 5 lat zobowiązania. Nie może zlikwidować uprawy tych jabłoni na danej działce i zgłosić w kolejnym roku uprawy jabłoni na innym gruncie, nawet w przypadku, gdyby łączna powierzchnia tej uprawy ekologicznej została zachowana. Wynika to z wieloletniego charakteru upraw sadowniczych.

W przypadku uprawy w ramach wariantów sadowniczych (4.1.1., 4.2., 10.1.1. i 10.2) - krzewów owocowych, rolnik może w ostatnim (piątym) roku zobowiązania, po dokonaniu zbioru owoców, zaprzestać uprawy tych krzewów i przygotować grunt pod inne uprawy. Decyzja taka może wynikać np. z potrzeby zastosowania płodozmianu w celu poprawy stanu gleby lub ze względu na zagrożenia fitosanitarne, lub dążenia do ukierunkowania gospodarstwa na inne rodzaje upraw. Zaprzestanie uprawy krzewów owocowych w takim terminie nie wpływa na prawo do otrzymania płatności ekologicznej za piąty rok zobowiązania, pod warunkiem, że dana działka utrzymana będzie do końca okresu zobowiązania w systemie rolnictwa ekologicznego. O zamiarze likwidacji plantacji należy poinformować kierownika odpowiedniego biura powiatowego ARiMR.

Sad ekologiczny - fot. CDR Radom

2. Warunki uzyskania płatności ekologicznej w ramach zobowiązania ekologicznego w sadach

W roku 2015 i 2016 wsparcie w ramach działania Rolnictwo ekologiczne mogło być przyznawane tylko do sadów owocujących.

Od 2017 r. pomocą mogą być objęte także nowe, nieowocujące plantacje. W przypadku takiej nowonasadzonej plantacji sadowniczej wytworzenie produktu nie jest wymagane w większości przypadków w pierwszych dwóch latach od ich nasadzenia. Natomiast, w przypadku uprawy roślin, które dają pierwsze owoce później tj. gruszy domowej, derenia jadalnego, rokitnika zwyczajnego, pigwy pospolitej, pigwowca japońskiego, róży dzikiej, róży jabłkowatej i róży pomarszczonej, warunek wytworzenia produktu ekologicznego nie będzie weryfikowany w pierwszych trzech latach od ich nasadzenia. Warunek wytworzenia produktu w drugim roku od nasadzenia będzie wymagany jedynie dla upraw maliny, truskawki, poziomki i borówki brusznicy, gdyż rośliny te mogą dać pierwszy zbiór już w pierwszych dwóch latach od nasadzenia.

W przypadku uprawy drzew owocowych, po upływie pięcioletniego okresu zobowiązania rolnik musi nadal, przez dwa lata, utrzymywać swój sad (niekoniecznie w systemie rolnictwa ekologicznego), zachowując wymóg minimalnej obsady drzew.

3. Wymogi

W sadzie powinna być utrzymana wymagana, minimalna liczba drzew i krzewów owocowych (z tolerancją do 10%). Obsadę tę określono dla każdego gatunku roślin w rozporządzeniu ekologicznym. W przypadku sadów mających nie mniej niż 12 lat (tj. takich, w których co najmniej 90% stanowią drzewa uprawiane nie krócej niż 12 lat) - minimalna obsada wynosi 125 drzew na hektar; zasada ta dotyczy upraw wszystkich gatunków drzew owocowych. Nie przyznaje się płatności do sadów prowadzonych jako uprawa jednorzędowa.

Do 2016 r. włącznie, do wsparcia ekologicznego uprawnione były jedynie sady z drzewami owocowymi

Sad ekologiczny - fot. CDR Radom

w okresie owocowania, tj. w takim stadium rozwojowym, które umożliwia wydanie plonu oraz sady złożone z drzew na podkładkach karłowych lub półkarłowych, uprawianych na danej działce nie krócej niż rok. W przypadku uprawy krzewów wspierane były jedynie plantacje owocujące roślin ukorzenionych i spełniających parametry średnicy określone dla elitarnego i kwalifikowanego materiału siewnego.

Od 2017 r. pomoc przysługuje do sadów założonych przed upływem 25 dni od dnia, w którym upływa termin składania wniosków o przyznanie płatności bezpośrednich w roku, w którym rolnik po raz pierwszy wnioskuję o taką płatność, czyli orientacyjnie do 9 czerwca. Ponadto, do nasadzeń musi być użyty materiał szkółkarski kategorii elitarny lub kategorii kwalifikowany roślin sadowniczych. Istnieje także możliwość nasadzeń z materiału szkółkarskiego CAC, który spełnia minimalne wymagania jakościowe takie jak dla materiału szkółkarskiego kategorii elitarny lub kategorii kwalifikowany.

W związku z tym w przypadku uprawy gatunków drzew i krzewów, które objęte są ustawą o nasiennictwie (*porzeczek i agrest, borówka i żurawina, brzoskwinia, czereśnia, grusza, jabłoń, malina i jeżyna, morela, śliwa domowa, winorośl, wiśnia, malina i jeżyna, truskawka i poziomka, pigwa pospolita, śliwa japońska*), rolnik musi posiadać dokument potwierdzający jakość i liczbę materiału szkółkarskiego kategorii elitarny lub kategorii kwalifikowany lub materiału szkółkarskiego CAC roślin sadowniczych (np.: wypis ze świadectwa kwalifikacji, szkółkarski dokument towarzyszący, dokument dostawcy). Natomiast w przypadku krzewów gatunków roślin nieobjętych ustawą o nasiennictwie (*aronia czarnoowocowa, dereń jadalny, bez czarny, jagoda kamczacka, rokitnik zwyczajny, róża dzika, róża pomarszczona, pigwowiec japoński i kolcowój pospolity*) materiał szkółkarski ma spełniać minimalne wymagania jakościowe takie jak minimalne wymagania jakościowe dla materiału szkółkarskiego kategorii elitarny lub kategorii kwalifikowany określone dla krzewów jagodowych w zakresie m.in. długości i średnicy pędu.

Poza wymogami ogólnymi, obowiązującymi dla każdego typu zobowiązania ekologicznego (wskazanymi w części ogólnej broszury), rolnik w ramach zobowiązania w sadach zobowiązany jest przeznaczyć odpowiednio co najmniej 30% zbioru ze swojego sadu do przetwórstwa, sprzedaży lub do przekazania do innych gospodarstw. Odpowiednie przeznaczenie zbioru jest dokumentowane przez rolnika w rejestrach prowadzonych w gospodarstwie zgodnie z przepisami o rolnictwie ekologicznym (tj. m.in. w rejestrze ekologicznej produkcji roślinnej – rejestrze zbiorów (produkcji), ewidencji towarowej – rejestrze składowania produktów ekologicznych/z okresu konwersji,

Wsparcie objęte są ekologiczne uprawy sadownicze - fot. CDR Radom

rejestrze odbiorców/ nabywców produktów wprowadzonych na rynek). W przypadku nowonasadzonych plantacji sadowniczych rolnik zobowiązany jest do odpowiedniego przeznaczenia zbioru od momentu weryfikacji wytworzenia produktu ekologicznego.

Wymogiem zobowiązania ekologicznego w sadach jest wykonywanie zabiegów uprawowych i pielęgnacyjnych, w szczególności usuwanie odrostów i samosiewów. Zakres pielęgnacji uprawy określa plan działalności ekologicznej.

W przypadku nowonasadzonych plantacji sadowniczych zgłoszonych do płatności ekologicznej wymagane jest przeprowadzanie zabiegów:

- 1) pielęgnacyjnych - corocznie, w szczególności polegające na usuwaniu odrostów i samosiewów, formowaniu korony drzew lub przycięciu krzewów po posadzeniu w celu wzmocnienia pędów;
- 2) nawożenia i stosowania środków (dopuszczonych do stosowania w rolnictwie ekologicznym, zawierających N, P, K, Mg i Ca) w dawkach określonych w planie działalności ekologicznej z uwzględnieniem bilansu azotu i wyniku chemicznej analizy gleby, przeprowadzonej nie wcześniej niż rok przed nasadzeniem plantacji sadowniczej;
- 3) ochrony roślin: przy użyciu środków dopuszczonych do stosowania w rolnictwie ekologicznym, zgodnie ze wskazaniami doradcy rolnośrodowiskowego określonymi w planie działalności ekologicznej;
- 4) zapobiegających zachwaszczeniu plantacji i usuwania chwastów: utrzymanie gleby w postaci czarnego ugoru lub zadarnienie przez regularne koszenie lub stosowanie innych zabezpieczeń przed rozprzestrzenianiem się chwastów (np. ściółkowanie, zastosowanie agrowłókniny).

Szczegółowy opis sposobu realizacji zabiegów wraz z uzasadnieniem takiego sposobu zawiera plan działalności ekologicznej.

4. Sposób deklaracji

We wniosku o przyznanie płatności ekologicznej rolnik wskazuje realizowany wariant oraz określa jakie gatunki drzew i krzewów uprawia na poszczególnych działkach.

Jeżeli na danej działce uprawiane są minimum dwa różne gatunki drzew lub krzewów owocowych, deklaruje się we wniosku uprawę wielogatunkową. W przypadku upraw składających się z gatunków, do których przysługują różne stawki płatności, płatność jest udzielana według niższej stawki płatności.

Rolnik, który realizuje w danym roku dwa (lub więcej) odrębne zobowiązania w sadach, we wniosku o przyznanie płatności wskazuje wszystkie działki każdego ze zobowiązań w sadach. Natomiast informacja o okresie trwania poszczególnych zobowiązań zawarta jest w planie działalności ekologicznej.

Produkty rolnictwa ekologicznego - fot. MRiRW

Zobowiązanie ekologiczne na trwałych użytkach zielonych

1. Zasady ogólne

Kolejnym rodzajem zobowiązań ekologicznych jest zobowiązanie na trwałych użytkach zielonych, które może obejmować produkcję ekologiczną na łąkach lub pastwiskach trwałych (pakiet 6. – grunty w okresie konwersji i pakiet 12. – grunty po okresie konwersji).

Obszar zobowiązania ekologicznego na trwałych użytkach zielonych jest niezmienny przez okres 5 lat zobowiązania.

Warunkiem uzyskania pomocy do ekologicznych trwałych użytków zielonych jest posiadanie zwierząt - fot. A. Kucharska

2. Warunki uzyskania płatności ekologicznej w ramach zobowiązania ekologicznego na trwałych użytkach zielonych

Aby uzyskać płatność ekologiczną do powierzchni trwałych użytków zielonych rolnik musi posiadać określoną, minimalną obsadę zwierząt: bydła, danieli, gęsi, jeleni, koni, kóz, królików lub owiec. Uznaje się, że wyprodukowana biomasa będzie stanowiła paszę dla posiadanych zwierząt.

Do wyliczenia liczby posiadanych zwierząt bierze się pod uwagę zarówno zwierzęta utrzymywane w systemie rolnictwa ekologicznego, jak i nieutrzymywane w tym systemie, tj. konwencjonalne.

Obsadę zwierząt oblicza się jako liczbę zwierząt (w przeliczeniu na duże jednostki przeliczeniowe - DJP), przypadających na 1 ha powierzchni wszystkich trwałych użytków zielonych w gospodarstwie tzn. zarówno tych zadeklarowanych do pakietów 6. i 12., jak i tych nie zgłaszanych do płatności ekologicznej. Obsada zwierząt musi wynosić co najmniej 0,3 DJP na hektar tych gruntów.

Jeżeli rolnik nie posiada wystarczającej liczby zwierząt aby otrzymać płatność ekologiczną do trwałych użytków zielonych – do przyznania tej płatności ARiMR może uwzględnić zwierzęta innego rolnika realizującego działanie Rolnictwo ekologiczne. W takim przypadku, wraz z wnioskiem o płatność ekologiczną rolnik musi złożyć do ARiMR odpowiednie dokumenty.

3. Wymogi

Poza wymogami ogólnymi, obowiązującymi dla każdego typu zobowiązania ekologicznego (wskazanymi w części ogólnej broszury), w ramach zobowiązania na trwałych użytkach zielonych rolnik ma obowiązek:

- skosić trwały użytek zielony w terminie do dnia 31 lipca lub wypasać zwierzęta w okresie wegetacyjnym. Dopuszczalne jest wypasanie przez cały rok danieli i jeleni;
- zebrać i usunąć z działki rolnej lub ułożyć w przyzmy balotowe, stogi lub brogi skoszoną biomasę, w terminie do 2 tygodni po pokosie. Zakazane jest pozostawianie rozdrobnionej biomasy;
- przeznaczyć zbiór do żywienia zwierząt, sprzedaży lub przekazania dla innych gospodarstw. Przeznaczenie zbioru roślin jest weryfikowane na podstawie dokumentacji, tj. informacji zawartych w odpowiednich rejestrach prowadzonych w gospodarstwie zgodnie z przepisami Unii Europejskiej o rolnictwie ekologicznym. Te zapisy są weryfikowane podczas kontroli na miejscu przez ARiMR i jednostki certyfikujące.

4. Sposób deklaracji

Rolnik, ubiegając się o płatność ekologiczną do trwałych użytków zielonych, we wniosku deklaruje działki rolne i wskazuje realizowane na tych działkach pakiety.

Rolnik, który realizuje w danym roku dwa (lub więcej) odrębne zobowiązania na trwałych użytkach zielonych, we wniosku o przyznanie płatności wskazuje wszystkie działki każdego ze zobowiązań na trwałych użytkach zielonych. Natomiast informacja o okresie trwania poszczególnych zobowiązań zawarta jest w planie działalności ekologicznej.

Warunkiem uzyskania pomocy do ekologicznych trwałych użytków zielonych jest posiadanie zwierząt - fot. A. Kucharska

Lista upoważnionych jednostek certyfikujących w rolnictwie ekologicznym:

AGRO BIO TEST Sp. z o.o.
ul. Związku Walki Młodych 22, 02-786 Warszawa

BIOCERT MAŁOPOLSKA Sp. z o.o.
ul. Lubicz 25 A, 31-503 Kraków

BIOEKSPERT Sp. z o.o.
ul. Narbutta 3 A, lok. 1, 02-564 Warszawa

Centrum Jakości AgroEko Sp. z o.o.
ul. Modlińska 6, lok. 207, 03-216 Warszawa

COBICO Sp. z o.o.
Przebieczany 529, 32-020 Wieliczka

DQS polska Sp. z o.o.
ul. Domaniewska 45, 02-672 Warszawa

EKOOGWARANCJA PTRE Sp. z o.o.
ul. Zygmunta Modzelewskiego 27, 02-679 Warszawa

PNG Sp. z o.o.
Cisów 77A, 26-021 Daleszyce

Polskie Centrum Badań i Certyfikacji S.A., Oddział w Pile
ul. Śniadeckich 11, 64-920 Piła

SGS Polska Sp. z o.o.
ul. Jana Kazimierza 3, 01-233 Warszawa

TÜV Rheinland Polska Sp. z o.o.
ul. 17 Stycznia 56, 02-146 Warszawa

Przydatne adresy internetowe:

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi:

<http://www.minrol.gov.pl/>

a w tym:

- System rolnictwa ekologicznego – podstawowe informacje:
<http://www.minrol.gov.pl/Jakosc-zywnosci/Rolnictwo-ekologiczne>
- Działanie Rolnictwo ekologiczne PROW 2014–2020:
<http://www.minrol.gov.pl/Wsparcie-rolnictwa/Program-Rozwoju-Obszarow-Wiejskich-2014-2020/Instrumenty-wsparcia-PROW-2014-2020/Dzialanie-Rolnictwo-Ekologiczne>

Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa:

<http://www.arimr.gov.pl/>

Centrum Doradztwa Rolniczego:

<http://www.cdr.gov.pl/>

Główny Inspektorat Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych:

<http://www.ijhar-s.gov.pl/index.php/rolnictwo-ekologiczne.html>

Lista jednostek certyfikujących:

<https://bip.minrol.gov.pl/Informacje-Branzowe/Produkcja-Roslinna/Rolnictwo-Ekologiczne/Jednostki-Certyfikujace>

MINISTERSTWO ROLNICTWA I ROZWOJU WSI

ul. Wspólna 30

00-930 Warszawa

www.minrol.gov.pl